

مطالعه تطبیقی تاب آوری اجتماعی در راستای اهداف بازآفرینی شهری (نمونه موردی: محلات ایران؛ فیلیپین و مالزی)

مژده باستانی^{۱*}؛ تکتیم حنایی^۲

- ۱- دانشجوی دکتری، گروه شهرسازی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.
 ۲- استادیار شهرسازی، گروه شهرسازی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران.

چکیده

امروزه به دلیل گسترش شتابان شهرنشینی، افت منزلت اجتماعی و بی توجهی به ارزش های فرهنگی موجب گسترش محلات ناکارآمد شهری شده است که یکی از بزرگترین چالش های این بافت میزان تاب آوری اجتماعی در برابر مدیریت و کنترل تغییرات می باشد. این پژوهش با هدف مقایسه تطبیقی تاب آوری اجتماعی برای بازآفرینی شهری در محله های ناکارآمد شهری از جمله محله نوغان مشهد، محله اینترواروس مانیل در کشور فیلیپین و محله ملاکا تنگه ملاکا در کشور مالزی مورد مطالعه قرار گرفته است که به دنبال بررسی روند و رویه های تاب آوری اجتماعی در سه محله و ساختار تطبیقی در محله نوغان می باشد از نظر روش شناسی مورد محور، کیفی و ابزار تحلیل تماتیک می باشد و از مصاحبه نیمه ساختار یافته و بررسی اسناد و مدارک جهت مقایسه و مقوله سازی استفاده گردیده است. نتایج بررسی نشان می دهد که با بهره گیری تطبیقی به صورت مورد محور بین مولفه های سه نمونه تم اصلی و تم فرعی استخراج می گردد که ساختار پیشنهادی جهت استفاده در محله نوغان را در قالب سه مولفه مردم و ذینفعان، نهاد تسهیل گر و حفاظت از بناهای تاریخی با استفاده از ظرفیت های انطباقی و باززنده سازی کیفیت محیطی شکل می دهد.

واژگان کلیدی

باز آفرینی شهری تاب آوری اجتماعی مطالعه تطبیقی مورد محور.

تدریج موجب فرسودگی و ناکارآمدی بخش قابل توجهی از بافت های هسته مرکزی شهرها و ایجاد تضاد شدید بین بافت های شهری، به ویژه بافت های جدید که با تغییرات در نقش عملکردی خدمانی شهرها ایجاد شده اند، با بافت های تاریخی که توان تطابق با این تغییرات را نداشته اند. گردیده است این بافت ها علاوه بر وجود مسائل و مشکلات کالبدی، فضای شهری را نیز دچار تنزل نموده و حضور انسان را در فضاهای شهری با معضل روبرو ساخته اند (Smit, 2018:2). بافت های ناکارآمد منابع کمی دارند و آن را صرف برطرف کردن نیازهای فوری و روزمره خود می کنند به طوری که دیگر منابعی برای نیازها و اهداف بلندمدت آنها نمی ماند از

۱- مقدمه

یکی از اهداف جوامع تاب آور حفظ ارزش های کهن می باشد در این راستا، بافتهای تاریخی و محلات قدیمی دارای مسجد، آب انبار، حمام، حجره، بازار و انبوهی از خانه های تاریخی هستند که در خود روح هویت و فرهنگ را به شیوه ای ملموس برای همه نشان می دهند، به همین دلیل بسیار مهم و ارزشمند هستند. متأسفانه اتخاذ سیاست های ناکارآمد در عرصه برنامه ریزی و مدیریت شهری در زمینه احیا و بهسازی بافتهای فرسوده نه تنها امکان استفاده مجدد و حداکثری از این موقعیت را به مخاطره افکنده بلکه به

گروه های اجتماع محلی در جهت اشتراک گذاری توانایی های همه جانبه یکی از ابعاد مهم تاب آوری اجتماعی بوده که همچنین در راستای افزایش ظرفیت های آمادگی، پیشگیری و مقابله با سوانح می باشد، لذا توجه به الزامات بازآفرینی پایدار در راستای پرداختن به بعد مشارکت تاب آوری اجتماعی به عنوان یک اصل جدا نشدنی ضرورت دارد زیرا یک اجتماع تاب آور، با ارتقا پتانسیل های مردمی و سازمانی خود، ضمن تحمل شوک های شدید ناشی از سوانح مانع از تبدیل آنها به بحران شده و احیا، بازسازی سریع و حفظ ارزش های کهن را در پی دارد. هدف از پژوهش حاضر بررسی نمونه مطالعاتی در زمینه تاب آوری اجتماعی در راستای اهداف بازآفرینی و بررسی روندها و رویه ها جهت ایجاد ساختار پیشنهادی می باشد

۲- ادبیات نظری

واژه تاب آوری اغلب به مفهوم " بازگشت به گذشته " به کار می رود که در ریشه لاتین Resilio به معنای " پرش به گذشته " گرفته شده است. این اصطلاح را نخستین بار هولینگ در سال 1973 میلادی به عنوان مفهومی اکولوژیکی مطرح کرد (Sharifi&Yamagata,2017:3). در سال ۱۹۷۳ هولینگ واژه تاب آوری را به طور مشخص وارد ادبیات تخصصی اکولوژی نمود. تاب آوری در فرهنگ لغات معانی مختلفی را به خود اختصاص داده و برداشت های متفاوتی از آن میشود که از مهمترین آنها میتوان به توان بازسازی مجدد، انعطاف پذیری، سازگاری توأم با بازیابی ای که ضمن رفع مشکلات ناشی از بحران، زمینه تحقق توسعه پایدار را فراهم میسازد، اشاره کرد. تاکنون تعاریف متعدد و متنوعی از تاب آوری بیان شده که از جمله آنها می توان به موارد زیر اشاره کرد: تاب آوری را چنین تعریف میکنند، شرایطی که ضمن بازیابی و حفظ سطح زندگی و ایمن سازی جوامع در برابر سوانح و حوادث طبیعی، زمینه ای را فراهم می سازد که جامعه قدرت تولید، کیفیت و سطح زندگی خود را همانند گذشته حفظ کند. در تعریفی دیگر تاب آوری ظرفیت یک سیستم، جامعه یا اجتماعی بالقوه که به منظور سازگاری خود در مقابل خطرات به مقاومت و یا تغییر در برابر آنها می پردازد تا از این طریق بتواند به حفظ

طرفی سازمان های دولتی و عمومی نه در جایگاه تسهیل گر، بلکه صرفا نقش تامین کننده و دستور دهنده دارند در صورتی که در افق زمانی به آن پرداخته نشود کل حیات شهری در معرض تهدید قرار می گیرد و خسارات غیر قابل جبرانی را متحمل خواهد شد (حبیبی و مقصودی، ۱۳۹۰: ۱۱). در این رویکرد اعتقاد بر این است که توجه محض به عناصر کالبدی جامعه، بدون ارتقای آستانه های تحمل پذیری ظرفیت های اجتماعی آن، کافی نخواهد بود از دیدگاه رفیعیان و همکاران (۱۳۹۰) یک اجتماع محلی باید به هنگام بروز یک سانحه پیش بینی نشده، به اندازه ای تاب آور و مقاوم باشد که بتواند در یک چرخه زمانی کوتاه با کمک نیروهای توانمند درونی خود و همچنین مشارکت خارج از جامعه، به سرعت خود را به شرایط پیش از سانحه بازگرداند (Ase, 2017, kiss&kiss,2018, Rezaie, 2013, Sharifi&Yamagata,2017, Pablo et al, 2019) تاب آوری به موازات کاهش فقر شهری، ارتقا هویت و منزلت مکانی و حفاظت از ارزشها و تحقق حکمروایی شهری از اهمیت زیادی برخوردار می باشد و توجه به تقویت و ارتقای آن در سطوح مختلف ضروری است. چالش اصلی موضوع در شهرسازی بدین شرح است پیشی گرفتن روند توسعه های شهری از برنامه ریزی و مدیریت عقلایی شهری و همچنین نابسامانی فضائی- کالبدی و افت منزلت اجتماعی و بی توجهی به ارزش های فرهنگی باعث گردیده است که بخش غالب بافت فرسوده در شهر مشهد در معرض مخاطرات طبیعی و غیر طبیعی و انواع تهدیدات قرار بگیرد و بطور ملموس و عینی قابل مشاهده است در این میان تلاش برای دستیابی به شرایطی که بازگشت به وضعیت پیش از بحران را فراهم سازد و انعطاف پذیری را افزایش دهد امری ضروری است از طرفی، بافت های ناکارآمد جزو منابع و عوامل ضعف تاب آوری شهری هستند. این بافت ها منابع کمی دارند و آن را صرف برطرف کردن نیازهای فوری و روزمره خود می کنند به طوری که دیگر منابعی برای نیازها و اهداف بلندمدت آنها نمی ماند همچنین فرسودگی و ناپایداری ساختمان ها و زیرساختها در فرایند بازآفرینی و نوسازی شهری در کنار آسیب دیدگی زیست بوم ها و برهم خوردن تعادل خرد اقلیم ها و مخاطرات ناشی از بلایای طبیعی و غیر طبیعی به این نکته اذهان می دارد که موضوع تحت تاثیر عوامل غیر ارادی و بیرونی قرار دارد. با توجه به اینکه همکاری و مشارکت بین

مراحل قبل، حین و بعد از سوانح را پوشش دهد. هیچ جامعه ای هرگز نمی تواند به طور کامل از مخاطرات طبیعی و انسانی ایمن باشد. شاید اندیشه در مورد جامعه تاب آور در برابر سوانح یا جامعه مقاوم در برابر سوانح به این صورت مفید باشد: «جامعه ای که بیشترین امنیت را دارد و می توان دانش طراحی و ساخت در زمینه مخاطرات طبیعی را در آن برای کاهش آسیب پذیری به وسیله تقویت این ویژگی ها جهت رسیدن به تاب آوری به کار بست. اهمیت هر یک از ویژگی ها به مکان، زمان و شرایط خاص (شامل انواع مخاطرات) بستگی دارد. به هر حال نقطه عطف مجموعه ویژگیها بیان کننده یک هدف و آن هم دسترسی به بالاترین سطح تاب آوری که قابل دسترس است می باشد (Kabira et al, 2017:11).

برای دستیابی به یک جامعه تاب آور، تنها بهبود و ارتقای زیر ساخت های یک جامعه، کد گذاری و مکان یابی درست آن ها، طراحی و برنامه ریزی کاربری زمین، و بهبود بخشیدن به کالبد فیزیکی کفایت نمی کند بلکه توجه به این واقعیت علمی است که نمی توان ساخت و سازهای ایمن و مقاوم با اصول درست و صحیح طراحی و ساختمان سازی را بدون داشتن اجتماعی تاب آور و مقاوم در ابعاد فرهنگی، اجتماعی اقتصادی فراهم کرد. بنابراین ایجاد یک اجتماع تاب آور در واقع یک سرمایه گذاری پایدار و موثر برای ایجاد جامعه ای استوار و پابرجا تصور می شود. از بحران ها محصول تعاملات انسان و محیط اند و چون این تعامل تمام نشدنی است، بنابراین بحران ها هم تمام نشدنی اند. هرچند که می توان از شدت وقوع اثرات آن کاست (kiss&kiss, 2018).

الگوهای مالکیت، مشکلات اقتصادی، افزایش جمعیت، عدم کنترل زمین و کاربری آن، فقدان بیمه، توسعه بی رویه شهرها، توسعه حاشیه نشینی، ساختار اجتماعی نامناسب عدم رعایت نکات منفی در ساخت و سازها از جمله زمینه های بروز بحران ها در شرایط کنونی اند که با همراه شدن با پدیده های طبیعی نظیر زلزله و سیل، سبب به وجود آمدن فرابحران ها در جوامع می شوند. پس می توان پذیرفت که مقاوم سازی اجتماعات و ارتقای تاب آوری آنها در سایه مقاوم سازی توامان سازه های کالبدی و اجتماعی، علمی خواهد بود. اهداف جامعه تاب آور را می توان به صورت زیر بیان کرد (Yoon, 2015:10):

- نقش اساسی باید بر عهده دولت های محلی و مردم باشد

سطح قابل قبولی از عملکرد و ساختار دست یابد بایستی اشاره نمود که ورود مبحث تاب آوری به مباحث شهرسازی و مدیریت بحران به مثابه تولد فرهنگی جدید می باشد. همانند سایر مفاهیم شهرسازی و مدیریت بحران، مفهوم تاب آوری نیز ابعاد متعددی دارد و تاکنون تعریف مشترک پذیرفته شدهای از آن ارائه نشده است. تعریف های متعدد و گوناگونی از تاب آوری در جدول زیر بیان شده است

جدول ۱- تعاریف تاب آوری

تعاریف	نظریه پرداز
معیاری از توانایی سیستم برای جذب تغییرات، در حالی که هنوز مقاومت قبلی را دارد.	Holing , 1973
فرد، جامعه، اکوسیستم، یا شهری که در مقابل خطر و فشار تاب آوری دارد، به سرعت به شرایط متعادل بازگشته و یا اینکه به آسانی شرایط خود را به گونه ای جدید تغییر می دهد.	Rezaie, 2013
تاب آوری توانایی رو به رو شدن با حادثه ناگهانی و سازش با مشکلات به وجود آمده می باشد	Graziano & Rizzio, 2016
قدرت گروهها و جوامع برای انطباق با فشارهای خارجی و تخریبهایی است که در نتیجه تغییرات اجتماعی، سیاسی به وجود می آید.	Kabira et al, 2017
توانایی یک سیستم برای تنظیم در برابر شرایط در حال تغییر.	Sharifi&Yamagata, 2017

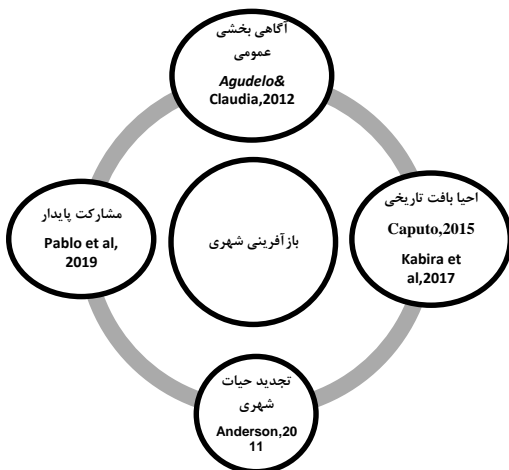
۱-۲- ویژگی ها و شاخص های اجتماع تاب آور

اجتماع تاب آور جامعه ای است که توانایی تحمل شوکها و ضربه های وارد از یک خطر به گونه ای که آن خطرها تبدیل به سوانح نگردند را داشته باشد و در عین حال توانایی با ظرفیت برگشت به حالت عادی، در حین و پس از سانحه وهم چنین امکان و فرصت برای تغییر و سازگاری پس از سوانح را نیز دارا باشد. با توجه به مفهوم تاب آوری که می باید با تمامی مراحل مدیریت سوانح ارتباط پیدا کند لازم است جامعه تاب آور دارای ویژگی هایی می باشد که تمامی

- اشتغال، نو شدن اقتصاد شهر، بهبود توزیع ثروت اهداف اجتماعی: جذب نهادها و سازما نه‌های آموزشی و پژوهشی، رسیدن به ارزشها و ترجیحات جامعه و گروه‌های مختلف اجتماعی، سازماندهی مجدد سازوکارهای انطباق تصمیم با مردم سالاری، افزایش میزان فضای همکاری و مشارکت، توجه به تعاملات میان سازمانها و نهادها و روابط درونی آنها (Anderson, 2011:3)
  - اهداف محیطی: ارتقای محیط زیست، مبارزه با آلودگی ها
  - اهداف کالبدی: حل مشکل فرسودگی کالبدی، گسترش امکانات سکونت در شهر و توسعه زیرساخت های محلی، ارتقای گردشگری شهر.
- (Pablo et al, 2019: 3)

۲-۳- چارچوب نظری تطبیقی پژوهش

با توجه به بررسی ادبیات و پیشینه تحقیق پیرامون موضوع تاب آوری اجتماعی و بازآفرینی شهری و همچنین بررسی نظریات صاحب نظران می توان به معیارهای اصلی دو مولفه شهری از طریق بهسازی مناطق محروم و در حال اضمحلال در شهرها و نگرش برنامه ریزی و مدیریت از پایین به بالا مبتنی بر توانمندسازی و مقتدر سازی باعث تأکید بر منابع انسانی و تقویت به حالت عادی فراهم گردد در عین حال با بازآفرینی شهری در راستای حل مشکلات فرسودگی رسید و خلاء های پژوهش های حاضر را در قالب تعریفی ارائه نمود: اجتماع تاب آور جامعه ای است که توانایی تحمل شوک ها ناشی از خطر را داشته به گونه ای که تبدیل به سوانح نگردند و ابعاد اجتماعی و نهادی به ویژه بستر و زیر ساخت های نهادی در آن لحاظ گردد و قابلیت را برگشت اجتماعات محلی در راستای افزایش تاب آوری گردد

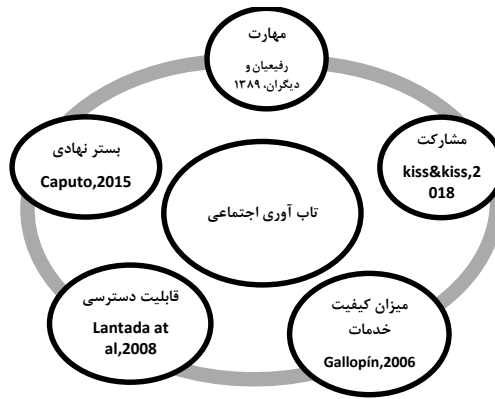
- توجه خاص به جوامع محلی که باید کیفیت زندگی را بهبود بخشیده و امکانات و تسهیلات زندگی را فراهم نماید (Winston, 2009:6)
- اهمیت دادن به فضاهای سبز و فضاهای باز محله؛ - تامین حقوق اصلی انسانی و توجه به آن؛ - کاهش و به حداقل رساندن هزینه های ناشی از بلایای طبیعی و غیر طبیعی؛
- ارتقای مشارکت اجتماعی و افزایش شراکت مردم و دولت محلی در ایجاد شهری ایمن و تاب آور؛
- بالا بردن توانمندی های مردم و اجتماع در فرایند مدیریت پس از بحران (رفیعیان و همکاران ۱۳۹۰)

۲-۲- ماهیت و اهداف بازآفرینی شهری

مفهوم بازآفرینی شهری، بسته به سطح توسعه ی کشور می تواند به طرق مختلفی تعریف شود. در اقتصادهای بسیار توسعه یافته، هدف بازگشت به شهر می باشد (Anderson, 2011:3)، که به وسیله باززنده سازی مرکز شهر، بازگرداندن فعالیت در چهارچوب رقابت سریع جهانی و اجرای طرح های بهبود کیفیت محیط زیست، با دیدی گسترده جهت تمرکز در مرکز شهر انجام می شود (عندلیب، ۱۳۹۲).

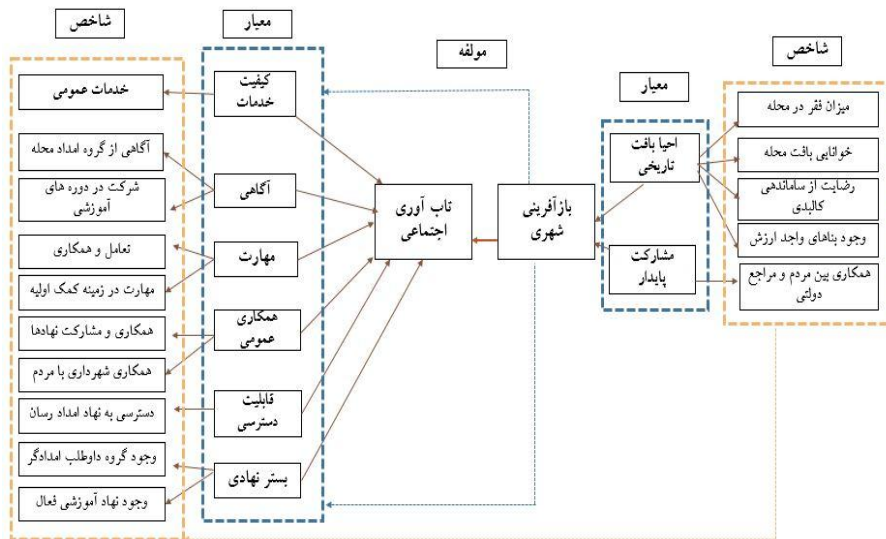
ماهیت بازآفرینی شهری را در شش مقوله مجزا می توان به طور خلاصه مطرح نمود. نخست، بازآفرینی شهری یک فعالیت مداخله گر است. دوم، عملیات بازآفرینی شهری با فعالیت مشترک بخش های مختلف اجتماعی، عمومی و خصوصی صورت می گیرد سوم، بازآفرینی شهری فعالیتی است که در طول زمان همراه با تحولات اقتصادی، اجتماعی، محیطی و سیاسی، تغییرات قابل ملاحظه ای در ساختارهای اداری به وجود می آورد. چهارم، بازآفرینی شهری به بسیج تلاش جمعی می پردازد و پایه های برای مذاکرات جهت اتخاذ راه حل های مناسب ارائه می دهد (Anderson, 2011:5). پنجم، فرایند بازآفرینی شهر مبتنی بر عملکرد عناصر مختلف سیستم شهری (اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و محیطی) است. ششم، بازآفرینی شهری، مستلزم یکپارچگی در مدیریت تغییر در نواحی شهری است بر اساس ماهیت بازآفرینی شهری، اهداف آن را می توان به شرح زیر بیان نمود (Winston, 2009:6):

- اهداف اقتصادی: جذب سرمای هگذاری، ایجاد

نمودار ۱- بررسی معیارهای موثر در مولفه تاب آوری اجتماعی و بازآفرینی شهری

نمودار ۲- چارچوب نظری تحقیق

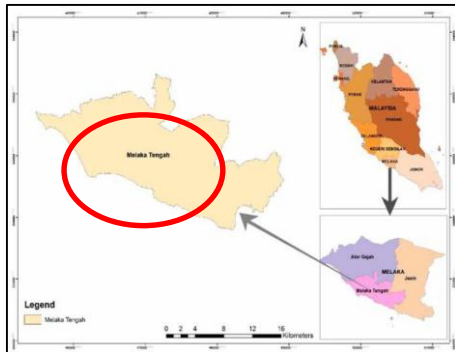

۳- بررسی نمونه های موردی

در اینجا بررسی ۳ نمونه صورت گرفته است. محله نوغان، محدوده مورد مطالعه در حوزه مرکزی و در قطاع ۲ منطقه ثامن واقع و به بلوار طبرسی و بلوار کاوه محدود می باشد. محله نوغان یکی از سه کانون اصلی هسته اولیه شهر مشهد به شمار می رود که نسبت به دو کانون دیگر از اعتبار بیشتری برخوردار بوده است. در حال حاضر این قطاع با مساحتی حدود یکصد هکتار، کمترین میزان مداخله در زمینه بهسازی و

در این بخش به مقایسه تطبیقی جهت ارزیابی کیفی نمونه های مورد نظر پرداخته می شود که شامل محله نوغان (طرح نوسازی اطراف حرم مطهر)، محله ملاکا تنگه (پروژه اجرایی حدود ۴۵،۴۳ هکتار می باشد. لازم به ذکر است نمونه ها بصورت تطبیقی مقایسه گردیده و براساس بیشترین شباهت کالبدی و موقعیت سیاسی انتخاب شده است، در مقایسه تطبیقی مورد محور بررسی ۳ الی ۷ نمونه کفایت می کند که

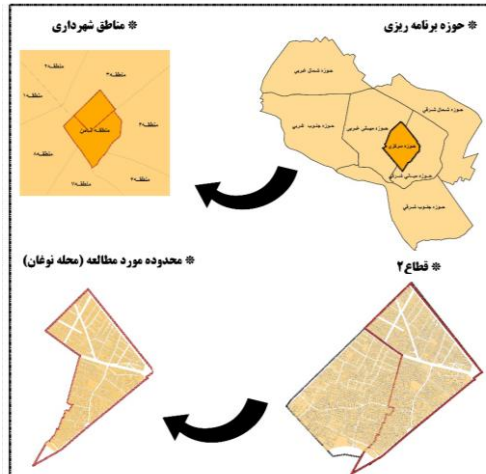
نوسازی بافت‌های فرسوده، در مقایسه با سایر قطعات را شاهد بوده است

خلیج مانیل و منتهی به رودخانه پاسیگ واقع شده است ، مانیل با جمعیتی برابر ۱,۶۶۰,۷۱۴ دومین شهر پرجمعیت فیلیپین و از پرجمعیت‌ترین شهرهای جهان است، مانیل شامل ۶ ناحیه (ولسوالی) و ۱۴ محله می باشد ، دو بخش شهر توسط چندین پل وصل شده است. محله اینتراموروس به علت قرار گیری کلیسای آگستین متعلق به قرن شانزدهم و بقایای دیوارهای قدیمی و فورت سانتیاگو می باشد که از محلات مرکزی شهر مانیل و با هویت تاریخی به شمار می رود و جمعیت آن حدود ۹۰۰۰ نفر می باشد.(SH AW,2011:189)

شکل ۳- معرفی محدوده مطالعاتی محله اینترامور

شکل ۱- معرفی محدوده مطالعاتی محله نوغان

محله ملاکا تنگاه، ملاکا در ساحل غربی شبه جزیره مالزی واقع شده است و هم مرز با ایالت های جوهور و نگری سمبلان است. جمعیت این شهر ۸۷۰۰۰۰ نفر جمعیت دارد و به ۳ ناحیه یعنی ملاکا تنگاه، جاسین و الورگاجا تقسیم می شود در سال ۲۰۰۸ ملاکا به دلیل ارزش تاریخی خود به عنوان میراث جهانی یونسکو منصوب شد. در سال ۲۰۱۰ ، توسط سازمان همکاری اقتصادی و توسعه به عنوان کشور توسعه یافته اعلام شد. با اعلام اینکه به عنوان میراث جهانی شناخته شده است ، صنعت گردشگری به عنوان یکی از ارکان اصلی اقتصادی در ملاکا تقویت شده است (Jamaludin & Sulaiman,2018:3).

شکل ۲- معرفی محدوده مطالعاتی محله ملاتنگاه

محله اینتراموروس، کلانشهر مانیل در ساحل شرقی

روش تحقیق

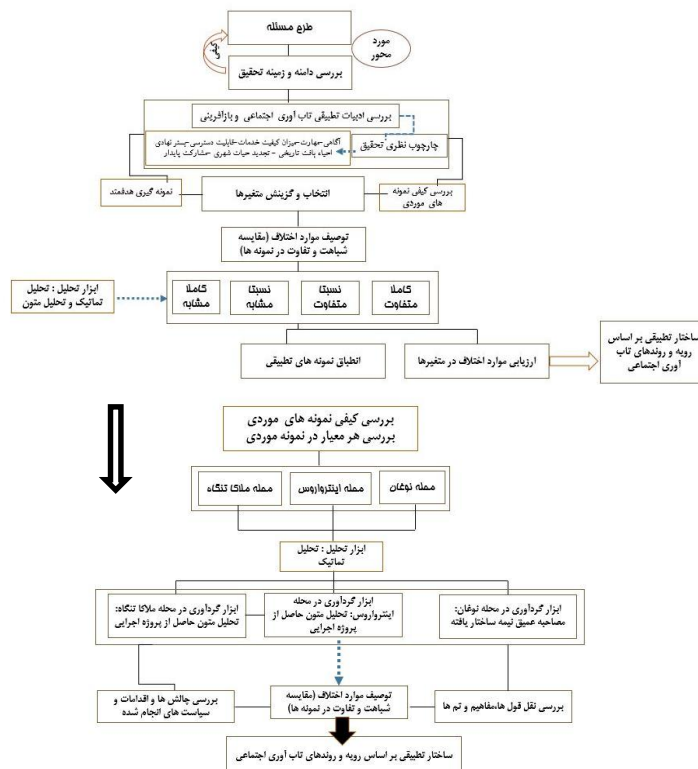
روش تحقیق حاضر به لحاظ ماهیت و نوع داده کیفی می باشد، از نظر هدف کاربردی و نوع روش تطبیقی مورد محور بررسی ۳ مورد می باشد، ابزار تحلیل، تحلیل تماتیک بوده و ابزار گردآوری مصاحبه عمیق نیمه ساختاریافته و تحلیل متون، نحوه مقایسه متغیر درونی و بیرونی، تماتیک موضوعی شامل تحلیل محتوای پنهان و آشکار و تحلیل مقایسه ای و واحد تحلیل متغیرها محلی می باشد. روش مورد محور موجب دیالوگ پرباری میان ایده ها و یافته ها می شود. از آن جا که این روش ها رویکرد منعطفی نسبت به داده ها دارند پیش فرض های ساده کننده اندکی بر داده ها تحمیل می کنند. بررسی شواهد را محدود نمی سازند و محقق را وادار نمی کنند تا برای تبیین تفاوت ها شرایط علی مختلف را در تضاد با یکدیگر ببیند. بلکه برای

بررسی چگونگی ترکیب شدن علت در بسترهای متفاوت و ایجاد نتایج متفاوت فراهم می کنند (Porta, 2008:12). لازم به ذکر است که در محله نوغان نمونه گیری بصورت هدفمند و سکونت بالای ۱۵ سال در محله معیار انتخاب افراد بوده استاز ابزار مصاحبه نیمه ساختار یافته در بازه زمانی آذر ۱۳۹۸ در حد اشباع نظری ۱۵ نفر استفاده گردیده است و در محله اینتراموروس و ملاکا تنگه از بررسی استاد و مدارک و تحلیل متون پروژه ها و مصاحبه ها و پرسشنامه های آن ها استفاده گردیده است. تحلیل تماتیک شامل کد گذاری و تحلیل داده ها با این هدف که داده ها چه می گویند (این نوع تحلیل در وهله اول به دنبال الگویابی در داده هاست زمانیکه الگویی از داده ها بدست آمد، باید حمایت تمی یا موضوعی از آن صورت گیرد به عبارتی تم ها از داده ها نشات می گیرد) فیلینگ و ویلینگ ، ۲۰۰۹).

جدول ۳- روش تحلیل تماتیک

شبهه بازنمایی	واحد تحلیل	نوع داده	بعد
گزارش های متنی شامل دیاگرام، جدول مفهومی	سطر، جمله پاراگراف، صفحه	مشاهده ای، متنی	تحلیل تماتیک

(منبع: محمد پور، ۱۳۹۶)

نمودار ۳- ساختار پژوهش تطبیقی با استفاده از روش تحلیل تماتیک

۴- یافته های پژوهش

تحلیل یافته ها در قالب بررسی هر معیار در نمونه های موردی صورت گرفته است، تحلیل مصاحبه های نیمه ساختار یافته در محله نوغان (بازه زمانی آذر ۱۳۹۸) بصورت اشباع نظری با ۱۵ نفر از ساکنین با نگاه بومی و محلی انجام یافته است و نتایج مصاحبه های در جدول ذیل بیان گردیده است و تم های اصلی شامل قابلیت دسترسی، مشارکت پایدار تجدید حیات شهری، آگاهی اجتماعی، احیا بافت تاریخی، مهارت و توانمند سازی، میزان کیفیت خدمات و بستر و روابط نهادی می باشد.

جدول ۳- نتایج مصاحبه های ساکنین محله نوغان و مرور منابع محله ملاکا تنگاه و محله اینترامروس

تم های اصلی	کد های برآمده از مصاحبه محله نوغان	کد های برآمده از مرور منابع (محله ملاکا تنگاه و محله اینترامروس)
قابلیت دسترسی	-توانمندسازی مالکان و گروه های تصمیم ساز در فرایند نوسازی بواسطه حفظ مشارکت	- برگزاری کلاس های توانمند سازی ساکنین در برابر بحران های طبیعی و غیر طبیعی
مشارکت پایدار تجدید حیات شهری	-از بین رفتن ساختار اجتماعی، کالبدی و مفهومی محله به سبب مهاجرت ساکنان و مالکان سنتی به سایر محلات	-شناسایی ذینفعان فعال در راستای کمک های فردی
آگاهی اجتماعی	-نهاد های اجتماعی غیر رسمی در قالب محله ما در جهت آگاهی بخشی عمومی در حال حاضر اقداماتی انجام می دهند	-از بناها با همان ویژگی کالبدی در سطح محله استفاده شده است
احیا بافت تاریخی	-ایجاد ارتباط مستمر تسهیل گران با مهندسان و تیم فنی برنامه ریز	-ساخت مدارس چند منظوره مقاوم در مکان های امن
مهارت و توانمند سازی	-ایجاد حداکثر سودآوری اقتصادی در راستای بهره گیری از پتانسیل گردشگری مذهبی	-آموزش جمعی هشدار زود هنگام و ریسک پذیری در برابر بحران های طبیعی
میزان کیفیت خدمات	حرم مطهر و برآوردن نیازهای زوار	-ایجاد رابطه موثر و همه جانبه با بخش خصوصی و سازمان های مدنی در آماده سازی و توسعه برنامه های مدیریت زیست محیطی
بستر و روابط نهادی	-مدیریت یکپارچه و تاکید بر مشارکت سازمانی در کنار مشارکت محلی	-اجرای برنامه های محلی با همکاری سازمان یافته مردم و ساکنین محله
	-ایجاد ارتباط مستمر تسهیل گران	
	- حمایت از کسب و کارهای خرد	

میراث فرهنگی و سازمانها و گروههای جامعه با هدف تأمین بودجه برای اجرای اقدامات انجام شد، در محله اینترامروس شامل دسترسی عمومی به اطلاعات کلی و انتقال آگاهی به مردم در جهت افزایش مشارکت و ابتکارات فعال غیردولتی انجام گردیده است این در حالی است که در محله نوغان در حال حاضر اقدام اجرایی به جز اطلاع بخشی از طریق محله ما صورت نگرفته است. تم های اصلی این معیار شامل آگاهی بخشی عمومی به ساکنین، ایجاد بسترهای اجتماعی در محله، توانمندسازی ساکنین و افزایش بهره وری و بهبود و ارتقا پتانسیل های ساکنین می باشد

لازم به ذکر است به جهت تفسیر و بسط هر تم در قالب فراوانی، نقل قول ، مفاهیم و تم های فرعی در قالب موارد ذیل بررسی شده است

۴-۱- تم اول آگاهی و مهارت

این معیار در محله ملاکا تنگه مالزی با استفاده از مشارکت و تاب آوری شامل اقدامات: آموزش واکنش سریع اضطراری جامعه، کمپین آگاهی بهداشت عمومی، برنامه آموزش مهارت هایی برای حفظ میراث فرهنگی، افزایش آگاهی از بناها و اماکن

جدول ۴- تم آگاهی و مهارت

فراوانی	نقل قول	مفاهیم	تم فرعی
۷	می توان در محله از تبلیغات محیطی نظیر برشورها استفاده نمود	تبلیغات محیطی نظیر برشورها	آگاهی بخشی عمومی به ساکنین
۵	برگزاری کارگاه های آموزشی که در حال حاضر به شکل موثر نیست	برگزاری کارگاه های آموزشی	
۵	تابلوهای آگاهی دهنده، در حال حاضر وجود ندارد	تابلوهای آگاهی دهنده	
۵	ارتقای بسترهای اجتماعی نظیر سرای محلات در حال حاضر وجود ندارد	ارتقای بسترهای اجتماعی نظیر سرای محلات	ایجاد بسترهای اجتماعی در محله
۷	نبود دانش تخصصی در بین مدیران شهری	عدم تخصص کافی	توانمندسازی ساکنین و افزایش بهره وری
۵	نداشتن سواد اجتماعی در بین برخی ساکنین	سواد اجتماعی پایین	

۴-۲- تم دوم افزایش کیفیت خدمات

جدول ۴- تم افزایش کیفیت خدمات

فراوانی	نقل قول	مفاهیم	تم فرعی
۷	محیط آموزشی از کیفیت محیطی مناسب و مدرسان باکیفیت برخوردار نیست	عدم برخورداری از محیط آموزشی مناسب	بهبود خدمات عمومی محله
۷	مراکز بهداشتی در وضعیت نامطلوب با خدمات محدود فعالیت دارند	وضعیت نامطلوب و خدمات محدود	

۴-۳- تم سوم قابلیت دسترسی

می باشد و شامل اقدامات : استفاده از رسانه های اجتماعی از دعوت اقشار مختلف جامعه (تبلیغ عمومی رویدادها و اطمینان از استفاده می شود، طیف متنوعی از شرکت کنندگان) برگزاری جلسات گروه کوچکتر در موضوعات خاص و توسعه راه حل در یک زمینه مشارکتی می باشد همچنین در محله اینترنتامروس شامل نهادسازی و مشارکت از طریق ایجاد تعاونی ها، انتخاب مدیر محله از سوی مردم محلی شکل گیری و ایجاد مدیریت محلی به عنوان نهادی مردمی، تشکیل کمیته راهبری محله و تفویض اختیارات بیشتر به سازمان مردم نهاد می باشد ، در محله نوغان با وجود نهاد های تسهیل گری اما روابط نهادی در اجرا با چالش روبرو است، تم های اصلی این معیار شامل پایداری درآمدهای شهرداری و اولویت سازمانی می باشد.

این معیار در محله ملاکا تنگه مالزی با استفاده از ایجاد شبکه دوچرخه سواری در سطح شهر و شبکه پیاده مدار، توسعه یک سرویس حمل و نقل کارآمد (پارک سوار) و طرح کاهش کربن در محله با استفاده از قوانین مسیرهای پیاده می باشد همچنین در محله اینترنتامروس شامل کاهش استفاده از وسایل نقلیه شخصی و استفاده از حمل و نقل عمومی و دولتی و برنامه متحرک یکپارچه تاب آور در استفاده از مسیرهای امداد رسان می باشد ، در محله نوغان در قالب تعریض معابر در طح بهسازی و نوسازی مطرح شده است. تم اصلی این معیار شامل کاهش استفاده از وسایل نقلیه شخصی و استفاده از حمل و نقل عمومی می باشد

۴-۴- تم چهارم بستر و روابط نهادی

این معیار در محله ملاکا تنگه مالزی در راستای فقدان تضمین شفافیت و پاسخگویی سازمانهای مردم نهاد به گروه های ذینفع

جدول ۵- تم بستر و روابط نهادی

فراوانی	نقل قول	مفاهیم	تم فرعی
۲	شهرداری تامین مخارج خود مجبور به استفاده و اعمال تخلفات ساختمانی است	تخلفات ساختمانی	پایداری درآمدهای شهرداری
۷	رابطه مناسبی بین شهرداری و نظام مهندسی وجود ندارد	عدم رابطه مناسب بین ارگان های دولتی و نیمه دولتی	بهبود رابطه سه طرفه مردم، نهادهای نیمه دولتی خصوصی و ارگان های دولتی
۷	بی اعتمادی عمیق میان مردم و شهرداری و سایر ارگان ها وجود دارد که مانع همکاری شده است.	بی اعتمادی میان مردم و شهرداری و سایر ارگان ها	

۴-۵- تم پنجم تجدید حیات شهری

کاهش استفاده از وسایل نقلیه شخصی و استفاده از حمل و نقل عمومی و دولتی و کاهش آسیب پذیری ابنیه پیرامون معابر با استفاده از مصالح مقاوم می باشد، در محله نوغان خدماتی شدن محله باعث بی ارزش شدن کسب و کارهای خرده فروشی و غیر سکونتی شدن منازل مسکونی شده است همچنین عامل عدم انگیزه رشد و پیشرفت و بی تفاوتی نسبت به جامعه نیز می باشد

تم های اصلی این معیار شامل کارآفرینی در محله، همسان سازی حقوقی مالی، حمایت از کسب و کار خرد، ارتقا فرهنگ محله ایجاد انگیزه رشد و پیشرفت، ارتقا فرهنگ محله، شفافیت های مالیاتی و حمایت از قشر ضعیف جامعه می باشد

این معیار در محله ملاکا تنگه مالزی در راستای بی اعتنایی به ارزش ها و میراث فرهنگی و اقدامات شامل تخلیه از نقاط حادثه خیز، رعایت تناسبات ساخت و سازهای جدید، ظرفیت سازی برای ارزیابی های تأثیرگذاری اجتماعی، ترافیکی و میراث فرهنگی، انتقال دانش محلی و مهارت های فرهنگی، اطلاع از اهمیت میراث فرهنگی ملاکا به طور گسترده و تقویت هویت فرهنگی شهر انجام گردیده است. در محله اینترامروس با توجه به اینکه افزایش فقر عامل تهدید حیات شهری می باشد و زاغه نشینی را افزایش داده است اقدامات شامل تخصیص بودجه به مقاوم سازی و استحکام زیر ساخت ها و شریان های حیاتی،

جدول ۶- تم تجدید حیات شهری

فراوانی	نقل قول	مفاهیم	تم فرعی
۷	بیکاری و درآمد کم در سرتاسر محله وجود دارد	بیکاری	کارآفرینی در محله
۳	خدماتی شدن محله باعث بی ارزش شدن کسب و کارهای خرده فروشی شده است	خدماتی شدن محله	حمایت از کسب و کار خرد
۱	غیر سکونتی شدن منازل مسکونی باعث تشدید فقر شده است	غیر سکونتی شدن منازل مسکونی	
۵	عدم انگیزه رشد و پیشرفت باعث بی تفاوتی نسبت به جامعه شده است	عدم انگیزه رشد و پیشرفت	ایجاد انگیزه رشد و پیشرفت

۴-۶- تم ششم احیا بافت تاریخی

محله اینترامروس در راستای کاهش فقر و زاغه نشینی از ترویج فرهنگ تاب آوری در شهر استفاده گردیده که با کلاس های آموزشی به اجرا رسیده است، در محله نوغان در این معیار دستورکار سند ملی بازآفرینی قرار گرفته است. تم های اصلی شامل توجه نهادهای دولتی به ارزش های کهن و بستر آگاهی بخشی به ساکنین در مورد ارزش های کهن محله می باشد

این معیار در محله ملاکا تنگه مالزی در راستای بی توجهی به بافت تاریخی محله بوده است و شامل اقدامات: از مهارت و دانش زبان بومی بطور ویژه استفاده شده است و در کل شهر منعکس گردید، از بناها با همان ویژگی کالبدی در سطح محله استفاده شده است، برگزاری جشن های آیینی متناسب با هویت بومی محله و پیگیری انجام معاهدات بین المللی به منظور حفاظت از آثار فرهنگی و تاریخی محله می باشد. همچنین در

جدول ۷- تم احیا بافت تاریخی

فراوانی	نقل قول	مفاهیم	تم فرعی
۵	اطلاع رسانی ضعیف رسانه ها در حوزه فرهنگی و اجتماعی عامل بی توجهی است	اطلاع رسانی ضعیف رسانه ها	افزایش اطلاع رسانی به مردم

۵	وقتی نگرش و توجه اساسی به عوامل اقتصادی و درآمدی است به ارزش های کهن توجهی نمی شود	توجه اساسی به عوامل اقتصادی و درآمدی	توجه نهادهای دولتی به ارزش های کهن
۵	ساکنین برای حفظ بناهای تاریخی اقدام و تلاشی نمی کنند	عدم حفظ بناهای تاریخی از سوی ساکنین	بستر آگاهی بخشی به ساکنین در مورد ارزش های کهن محله

۴-۷- تم هفتم مشارکت پایدار

موثر، برنامه ریزان شهری و همچنین نمایندگان مردم در قالب نماینده نهادهای محلی استفاده گردیده است، در محله نوغان در راستای مشارکت پایدار مفاهیم جدیدی مطرح شده است و گفتمان اولیه در قالب طرح محله ما صورت گرفته است تم های اصلی این معیار شامل گفتمان و هم اندیشی، شفاف سازی و اولویت نیازها و خواسته های ساکنین می باشد

این معیار در محله ملاکا تنگه مالزی شامل اقدامات ایجاد رابطه موثر و همه جانبه با بخش خصوصی و سازمان های مدنی در آماده سازی و توسعه برنامه های مدیریت زیست محیطی، مشارکت فعال و پویا، پایین به بالا و بالا به پایین بوده است و در در محله اینترواروس مانیل از تشکیل کارگروه MCEPC توسط شهردار که دارای نمایندگان در حوزه های محیط زیست و منابع طبیعی، بهداشت، علم و فناوری و دیگر سازمان های

جدول ۸- تم مشارکت پایدار

فرآوانی	نقل قول	مفاهیم	تم فرعی
۴	هیچ وقت گفتمان اصولی بین ساکنین و مسئولین وجود نداشته است	عدم گفتمان اصولی	گفتمان و هم اندیشی
۵	اعتماد کافی به نهادهای دولتی و غیر دولتی وجود ندارد	عدم اعتماد کافی	شفاف سازی
۵	نیازهای ساکنین در اولویت با نیازهای نهادهای دولتی نیست	عدم توجه به نیازهای ساکنین	اولویت نیازها و خواسته های ساکنین

۴-۸- انطباق نمونه های موردی

در این بخش به انطباق معیارها و شاخص های پژوهش در سه محله در قالب جدول ذیل پرداخته می شود

جدول ۹- انطباق نمونه های موردی

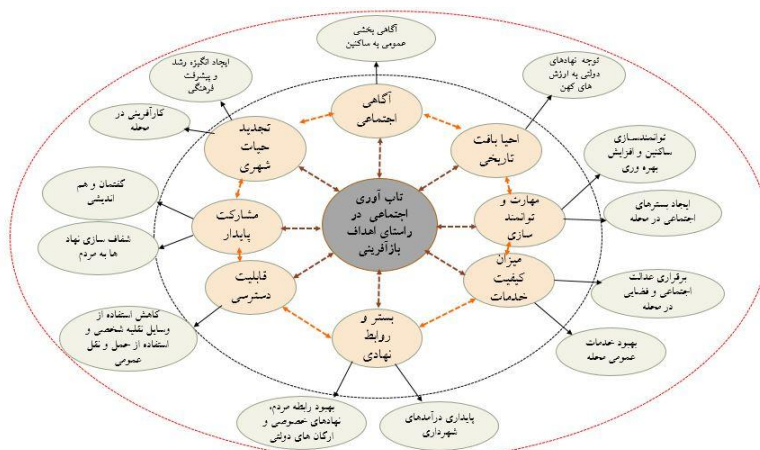
نمونه های موردی	محله اینترامروس	محله ملاکا تنگه	محله نوغان
میزان کیفیت خدمات	-مدیریت زباله های جامد(در جهت بهبود محیط زیست) ایجاد جامعه عدالت محور و پویا	-ایجاد مهارت ها و فرصت های شغلی در خدمات و بخش های گردشگری -مدیریت پسماند زباله جهت کاهش آلودگی زیست محیطی	-ایجاد حداکثر سودآوری اقتصادی در راستای بهره گیری از پتانسیل گردشگری مذهبی حر و برآوردن نیازهای زوار
مشارکت پایدار	تشکیل کارگروه MCEPC توسط شهردار که دارای نمایندگان در حوزه های محیط زیست و منابع طبیعی، بهداشت، علم و فناوری و دیگر سازمان های موثر است	ایجاد رابطه موثر و همه جانبه با بخش خصوصی و سازمان های مدنی در آماده سازی و توسعه برنامه های مدیریت زیست محیطی	-مدیریت یکپارچه و تاکید بر مشارکت سازمانی در کنار مشارکت محلی -ایجاد ارتباط مستمر تسهیل گران

افزایش ارتفاع و مسدود شدن مسیرهای دید به حرم در راستای بالا بردن سودآوری و فروش تراکم	- تلاشهای پشتیبان برای بازگرداندن فضاهای خالی یا ساختمانها برای ایجاد فضاهایی برای استفاده های جدید فرهنگی ، تجارت سنتی ، خرده فروشی (مشاغل غذایی)	-استقرار پناهگاه مناسب در محله -ساخت مدارس چند منظوره مقاوم در مکان های امن	قابلیت دسترسی
-تجمع و از بین رفتن ریزدانی بافت با احداث پروژههای بزرگمقیاس تجاری و اقامتی	-شناسایی ابنیه آسیب پذیر به لحاظ بحران ها -تخلیه از نقاط حادثه خیز	تخصیص بودجه به مقاوم سازی و استحکام زیر ساخت ها و شریان های حیاتی -کاهش استفاده از وسایل نقلیه شخصی و استفاده از حمل و نقل عمومی	تجدید حیات شهری
-توانمندسازی مالکان و گروه های تصمیم ساز در فرایند نوسازی بواسطه حفظ مشارکت آن ها و اجتناب از مشارکت تحمیلی	- برگزاری کلاس های توانمند سازی ساکنین در برابر بحران های طبیعی و غیر طبیعی -شناسایی ذینفعان فعال در راستای کمک های فردی	استفاده از مشارکت مردمی در انجام پروژه به این صورت که به جای دادن هزینه به صندوق های مدیریت بحران و خطر این هزینه صرف کمک به مردم	مهارت
از بین رفتن ساختار اجتماعی، کالبدی و مفهومی محله به سبب مهاجرت ساکنان و مالکان سنتی به سایر محلات که از بین رفتن حس تعلق، هویت، حس مکان و روابط قوی همسایگی را در بردارد	- از مهارت و دانش زبان بومی بطور ویژه استفاده شده است و در کل شهر منعکس گردید - از بناها با همان ویژگی کالبدی در سطح محله استفاده شده است	ترویج فرهنگ تاب آوری در شهر	احیا بافت تاریخی
-نهاد های اجتماعی غیر رسمی در قالب محله ما در جهت آگاهی بخشی عمومی در حال حاضر اقداماتی انجام می دهند	-آموزش های هنری فرهنگی و نمایشی در سنین پایین - تشویق برنامه های داوطلبانه جوانان یادگیری مهارت های هنرهای سنتی	آموزش جمعی هشدار زود هنگام و ریسک پذیری در برابر بحران های طبیعی (باران های سنگین)	آگاهی
ایجاد ارتباط مستمر تسهیل گران با مهندسان و تیم فنی برنامه ریز	اجرای برنامه های محلی با همکاری سازمان یافته مردم و ساکنین محله	ایجاد رابطه موثر و همه جانبه با بخش خصوصی و سازمان های مدنی در آماده سازی و توسعه برنامه های مدیریت زیست محیطی	بستر و روابط نهادی

۵- بحث و نتیجه گیری

کاهش فقر شهری، افزایش عدالت اجتماعی و منزلت شهری به باززنده سازی و احیا محیط های ناکارآمد می پردازد. بخشی از افزایش کارآمدی شامل ارتقا ظرفیت های تاب آوری است که پرداختن به این دو موضوع مهم در کنار هم می تواند اثرات قابل توجهی داشته باشد از طرفی مدل مفهومی الگوی موضوعی تاب آوری اجتماعی در راستای اهداف بازآفرینی از مفروضات پژوهش به دست آمده است و ارتباط متقابل تم های اصلی و فرعی را مشخص می کند

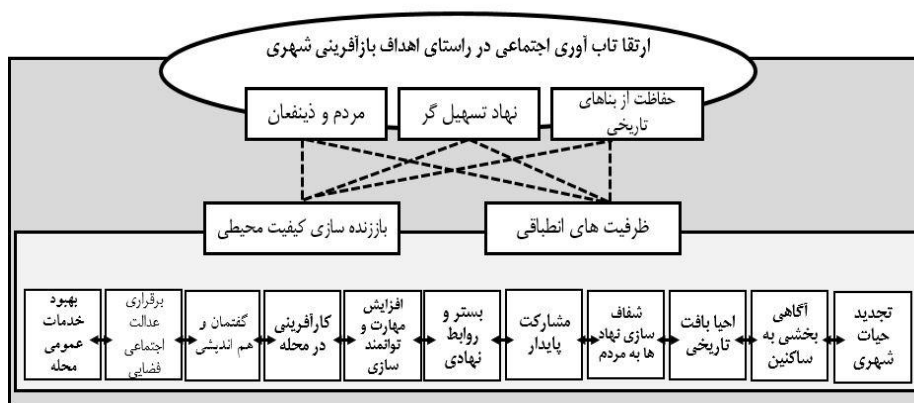
چارچوب فکری تاب آوری در ساماندهی تغییرات و نیازهای پیش بینی نشده در شهرها به کار می آید. به نظر می رسد در زمان های تغییرات سریع و تحولاتی که به سرعت در حال رخ نمودن است تاب آوری و انعطاف پذیری به بخش مهمی از ابزارهای تفکر در زمینه های توسعه در تمامی ابعاد تبدیل شده اند از طرفی بازآفرینی پایدار رویکردی است که با محور قرار دادن

شکل ۴- مدل مفهومی الگوی موضوعی تاب آوری اجتماعی در راستای اهداف بازآفرینی

نتایج تحقیق حاصل از مقایسه تطبیقی سه محله در بافت مرکزی شهر مانیل، ملاکا و مشهد نشان می دهد که دو محله غیر ایرانی جهت پرداختن به مسئله تاب آوری در قالب پروژه های تاب آوری شهری با یک تشخیص جامع شروع کرده و بررسی مشکلات پایه ای برای شناسایی مناطق تحت تاثیر گردید و همچنین برای انجام سیاست های پیش رو از مشارکت اجتماعی استفاده کردند این در حالی است که در مشهد در راستای تحقق رویکردهای مشارکتی پروژه اجرایی محله ما و نهاد های تسهیل گیری شکل گرفته اند که در حال حاضر در محله نوغان انجام نمی شود در دو محله اینترامروس و ملاکا تنگه در راستای دسترسی عمومی به اطلاعات کلی و انتقال آگاهی به مردم در جهت افزایش مشارکت ابتکارات فعال غیردولتی، آگاهی عمومی را افزایش می دهد و به این دلیل که عموم مردم نیاز و مشارکت خود را نمی دانند. بنابراین، باید یک تلاش منظم برای افزایش آگاهی عمومی از تأثیرات بهداشتی و اقتصادی از کیفیت پایین آب و تشویق مشارکت در تصمیم گیری شکل گرفته است. همچنین براساس نتایج پابلو و همکاران (۲۰۱۹) و کبیرا (۲۰۱۷) معیارهای احیا بافت تاریخی و مشارکت پایدار با افزایش آگاهی بخشی به مردم، ارتقا کیفیت خدمات و همکاری همومی رابطه مستقیمی دارد همچنین بر اساس نتایج رفیعیان و همکاران (۱۳۸۹)، محمدی و همکاران (۱۳۹۵)، اسمیت (۲۰۰۱) و پرورش (۱۳۹۲) معیارهای

دسترسی مناسب و بستر های نهادی عامل به وجود آورنده بازآفرینی در محله های شهری می باشد لذا با بهره گیری تطبیقی به صورت مورد محور بین مولفه های سه نمونه به ۸ تم اصلی شامل قابلیت دسترسی، مشارکت پایدار تجدید حیات شهری، آگاهی اجتماعی، احیا بافت تاریخی، مهارت و توانمند سازی، میزان کیفیت خدمات و بستر و روابط نهادی دست یافته و تم های فرعی شامل کارآفرینی در محله، ایجاد انگیزه رشد و پیشرفت فرهنگی، آگاهی بخشی عمومی به ساکنین، توجه نهاد های دولتی به ارزش های کهن، توانمندسازی ساکنین و افزایش بهره وری، ایجاد بسترهای اجتماعی در محله، برقراری عدالت اجتماعی و فضایی در محله، بهبود خدمات عمومی محله، پایداری درآمدهای شهرداری، بهبود رابطه مردم، نهاد های خصوصی و ارگان های دولتی، کاهش استفاده از وسایل نقلیه شخصی و استفاده از حمل و نقل عمومی، شفاف سازی نهاد ها به مردم گفتگو و هم اندیشی می باشد ساختار پیشنهادی از مقایسه و مقوله های نمونه های خارجی با داخلی و ساختار پیشنهادی بومی جهت استفاده در محله نوغان در قالب سه مولفه مردم و ذینفعان، نهاد تسهیل گر و حفاظت از بناهای تاریخی شکل گرفته که ارتباط تنگاتنگی با ظرفیت های انطباقی باززنده سازی کیفیت محیطی دارد و در قالب دیاگرام ذیل می باشد

شکل ۵- دیاگرام ساختار پیشنهادی تاب آوری اجتماعی در بازآفرینی شهری

راستای اهداف بازآفرینی جهت استفاده در محله نوغان همانطور که در دیاگرام قابل مشاهده است تاب آوری اجتماعی نیاز به مولفه های میانجی و مداخله گر جهت ارتباط موثر بین مردم و ذینفعان و نهادهای دولتی و غیر دولتی دارد که باید تاثیری که این عوامل بر ظرفیت انطباقی محیط و باززنده سازی کیفیت محیطی دارد پرداخته شود از طرفی باید بستر آگاهی بخشی، بهبود خدمات محلی، کارآفرینی، مهارت افزایی، تجدید حیات شهری و هم اندیشی را در محله فراهم آورد.

SHAW, RAJIB.(2011). CLIMATE AND DISASTER RESILIENCE IN CITIES, COMMUNITY, ENVIRONMENT AND DISASTER RISK MANAGEMENT VOLUME6

Klein, R. J. & F. Nicholls,(2003), Environmental Hazards, 5, 1-2, Thomalla, Resilience to natural hazards: how useful is this concept?

Pablo M, Clara Ga, Leticia S(2019), Identifying opportunity places for urban regeneration through LBSNs,2019.

Wai. T. Liu.(2011). Resilience of What? Resilience to What? Resilience with What?, A thesis presented to the University of Waterloo in fulfillment of the thesis requirement for the degree of Master of Environmental Studies in Environment and Resource Studies Waterloo, Ontario, Canada, 2011

Voss, M. (2008) "The vulnerable can't speak. An integrative vulnerability approach to disaster and

Anderson , C(2011), Resilience in an Urban Social Space: A Case Study of Wenceslas Square, Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree Master of Landscape Architecture in the Graduate School of The Ohio State University 2011.

Rezaei, M., Rafieian, M., & Hosseini, S.M. (2016). Measurement and evaluation of physical resilience of urban communities against earthquake (Case study: Tehran neighborhoods). Human Geography Research Quarterly, 47 (4) , pp. 609-623.

YOON & KANG.(2013). A Measurement of Community Disaster Resilience in Korea, Proceedings of International Symposium on City Planning 2013.

Ragragio, M.(2003). The case of Metro Manila, Philippines, UNDERSTANDING SLUMS: Case Studies for the Global Report on Human Settlements.

Jamaludin & Sulaiman.(2018). MALAYSIA RESILIENT INITIATIVES: CASE STUDY OF MELAKA INTO RESILIENT CITY, Journal of the Malaysian Institute of Planners Resilient Melaka Creating a thriving, livable and smart Melaka.

Phillips& smit.(2018). Comparative approaches to gentrification: Lessons from the rural, Dialogues in Human Geography,2018.

Andalib, Alireza (2013), Comparative Comparison of Regeneration of Worn-Tissue Urban Textures of Tehran Khayam Block) Iran (and British Liverpool Project, Environmental Planning Quarterly, No. 1, July 2013).

Rafieian, Mojtaba, Rezaei, Mohammad Reza, Asgari, Ali, Pherizegar, Akbar, Shayan, Siavash (2010), Conceptual Explanation of Resilience and Indexing in Community-Based Disaster Management, Space Planning and Preparation Volume 15, Winter 2011, p. 2-5.

Rezaei, MR (2013), Assessment of economic and institutional resilience of urban communities against natural disasters Case study: Neighborhood earthquake in Tehran. *Two Quarterly Journal of Crisis Management*, Third Edition 2013.

Rezaei, Mohammad Reza Rafieian, Mojtaba Hosseini, Seyed Mostafa (2014), Assessment and Evaluation of Physical Resilience of Urban Societies against Earthquake Case Study: Tehran Neighborhoods. *Human Geography Research*, Volume 47, Number 4, Winter 2014.

Ase, J. (2017). Bridging the floods - The role of social learning for resilience building in urban water. *Division of Risk Management and Societal*, 32-56.

Kiss, M & Kiss, T (2018). Ecology-related resilience in urban planning – A complex approach for Pécs Hungary, *Ecological Economics*, 2018.

Yoon, D. K., Kang, J. E., & Brody, S. D. (2015). A measurement of community disaster resilience in Korea. *Journal of Environmental Planning and Management*.

Della Porta, Donatella (2008) "Comparative Analysis: Case-oriented versus variable-oriented research" in *Approaches and Methodologies in the Social Sciences A Pluralist Perspectives* edited by, Donatella Della Porta and Michael.

Sharifi, A. Yamagata, Y. (2017). Towards an integrated approach to urban resilience assessment, *APN Science Bulletin* 7, 2017.

Kabira, H. Habbiba, H. Yousuf, T. (2017). Assessment of Urban Disaster Resilience in Dhaka North City Corporation (DNCC), Bangladesh, 7th International Conference on Building Resilience; Using scientific knowledge to inform policy and practice in disaster risk reduction, November 2017